

Francisco Javier Martínez Santiso (II): «inteligente de obras» e artista

ALFREDO ERÍAS MARTÍNEZ*
JOSÉ Mª VEIGA FERREIRA**

Sumario

Continuamos aquí unha serie de traballos destinados a coñecer a obra técnica e artística de Francisco Javier Martínez Santiso, comezando pola súa faceta de «inteligente de obras», semellante ó que hoxe sería un aparelador ou mesmo un arquitecto.

Abstract

We continue here a series of works aimed at understanding the technical and artistic works of Francisco Javier Martínez Santiso, commencing with his facet as “superintendent of works”, similar to what today would be a surveyor or architect.

Continuamos sacando á luz a obra de Francisco Javier Martínez Santiso (Betanzos 1868-1934) que se conserva no Arquivo Municipal de Betanzos, un home que non deixará de darnos sorpresas.

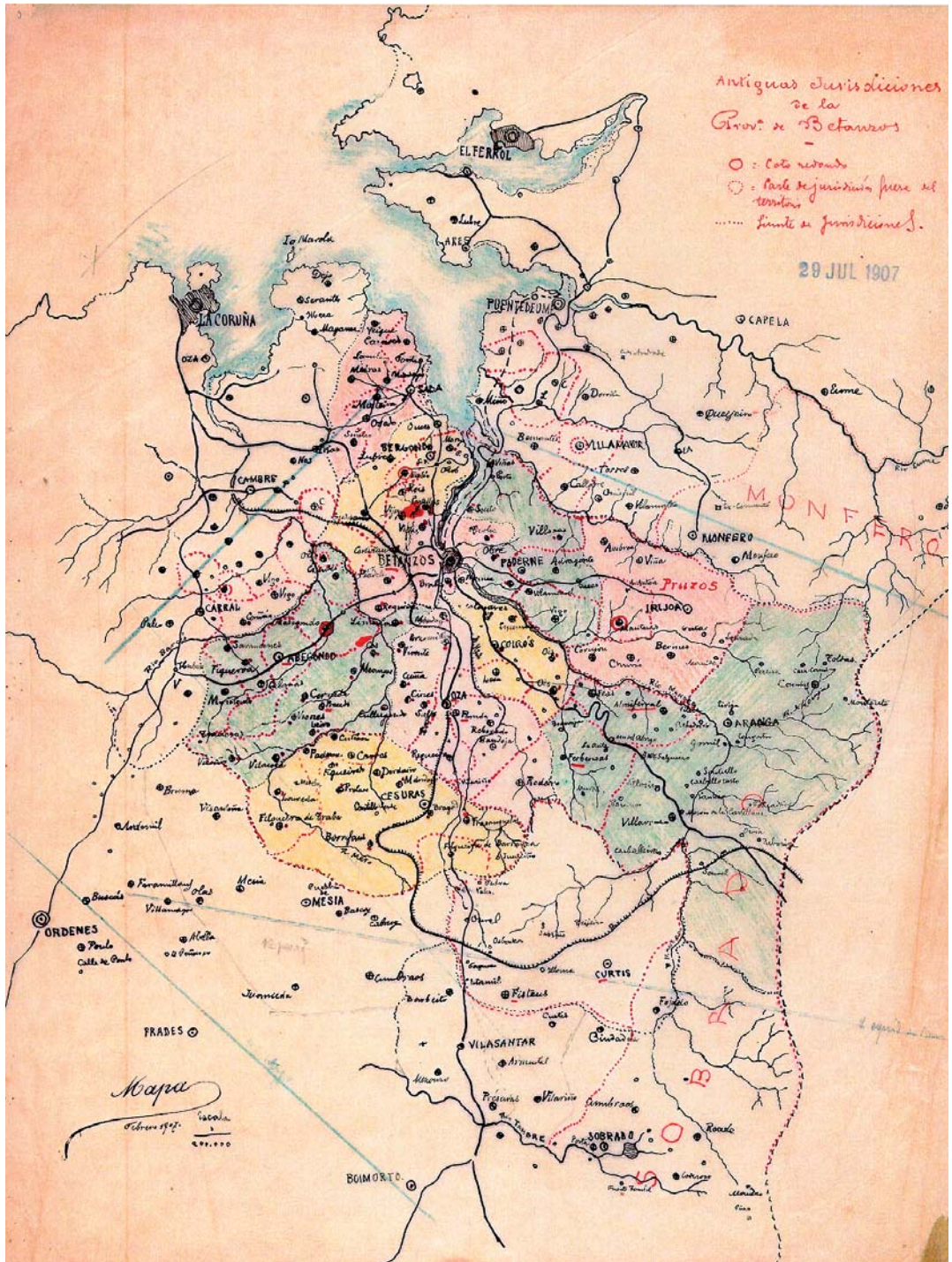
Seguindo o traballo anterior, recolleemos aquí máis proxectos e croquis da súa faceta de «inteligente de obras» no concello e outras cousas máis. Poderemos ver: mapas e planos de Betanzos e das súas antigas xurisdicións, proxectos de obras de rúas e alcantarillado, de pontes, do kiosko da música, dos cemiterios de Betanzos e de Bergondo con edificios a eles destinados, proxecto de campana para a igrexa de Santiago ou de castelos para velas da confraría da Concepción, de moblaxe e disposición de edificios públicos, de insignia da Alcaldía de Betanzos, debuxos que reconstrúen a Porta da Vila desaparecida, así como as murallas e outros de igrexas do municipio e de detalles do románico galego, sen esquecer os escudos da cidade e unha copia retificada dun gravado de Jenerao Pérez Villamil na que semella que se insertou o propio autor a maneira de autorretrato.

AMB

* Alfredo Erias Martínez é director do Anuario Brigantino, do Arquivo e Biblioteca Municipais de Betanzos e do Museo das Mariñas, ademais de pintor. <http://www.alfredoerias.com>

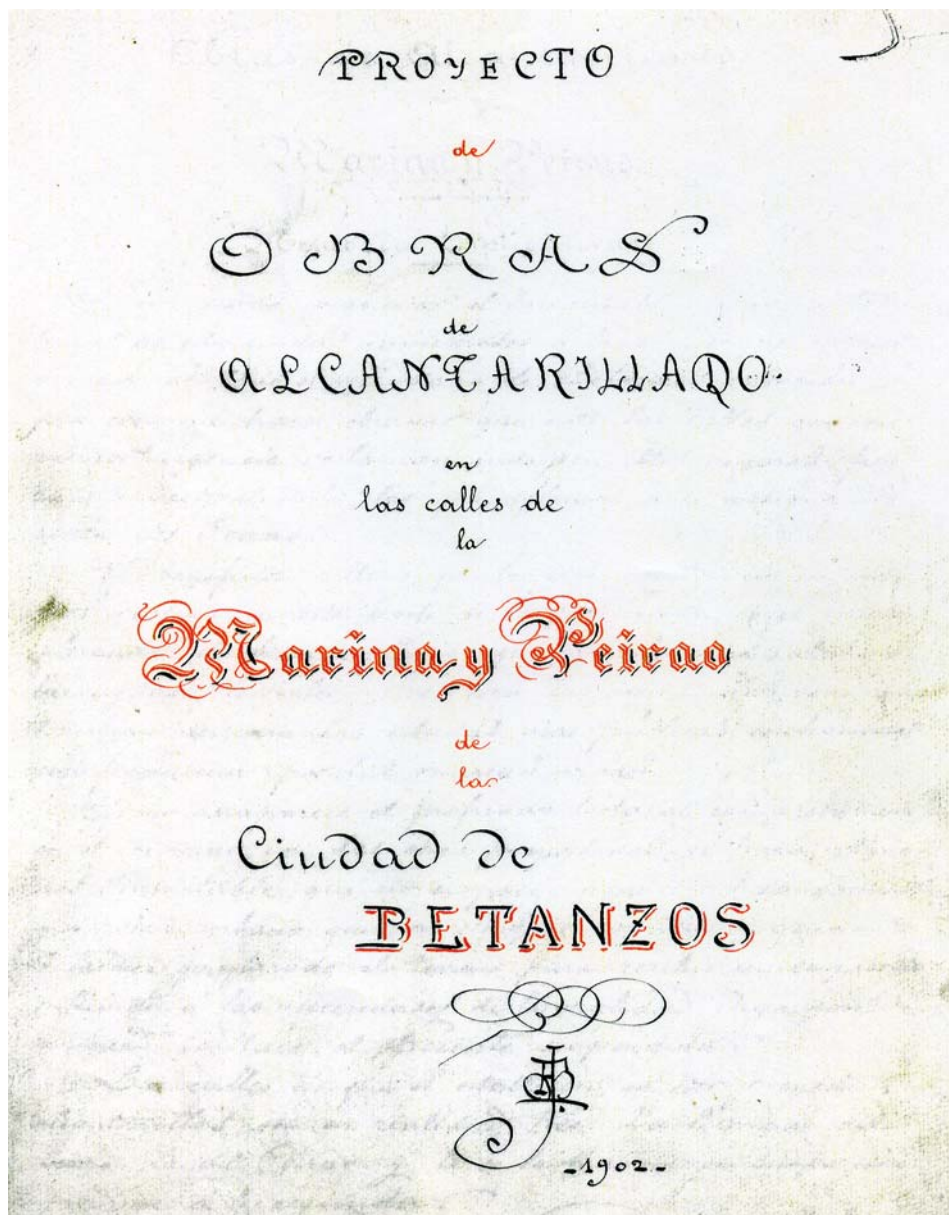
** Xosé Mª Veiga Ferreira é licenciado en Xeografía e Historia pola Universidade de Santiago de Compostela e traballa no Arquivo Municipal de Betanzos.

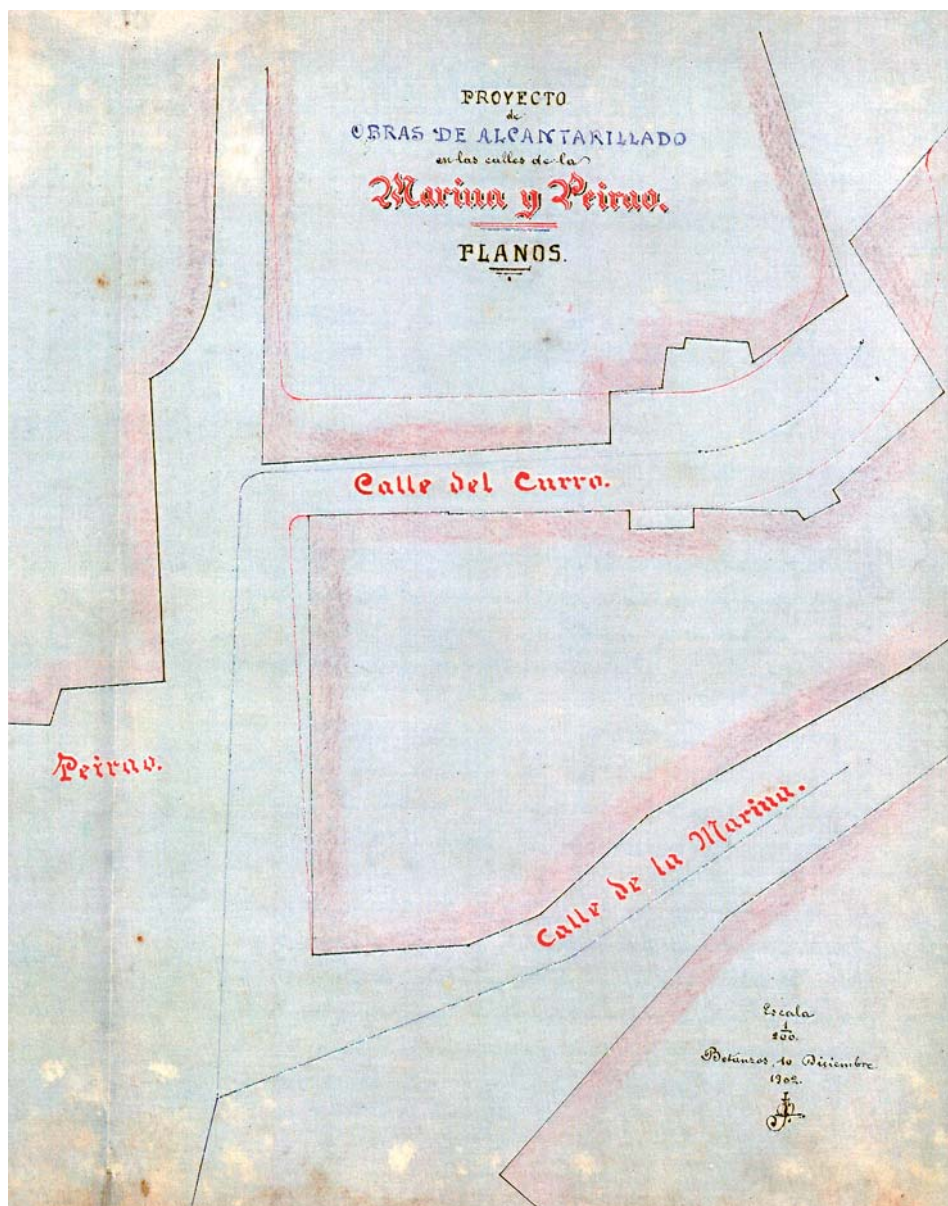
Mapa realizado no 1907 das antigas xurisdicións da provincia de Betanzos. AMB, c-4394.

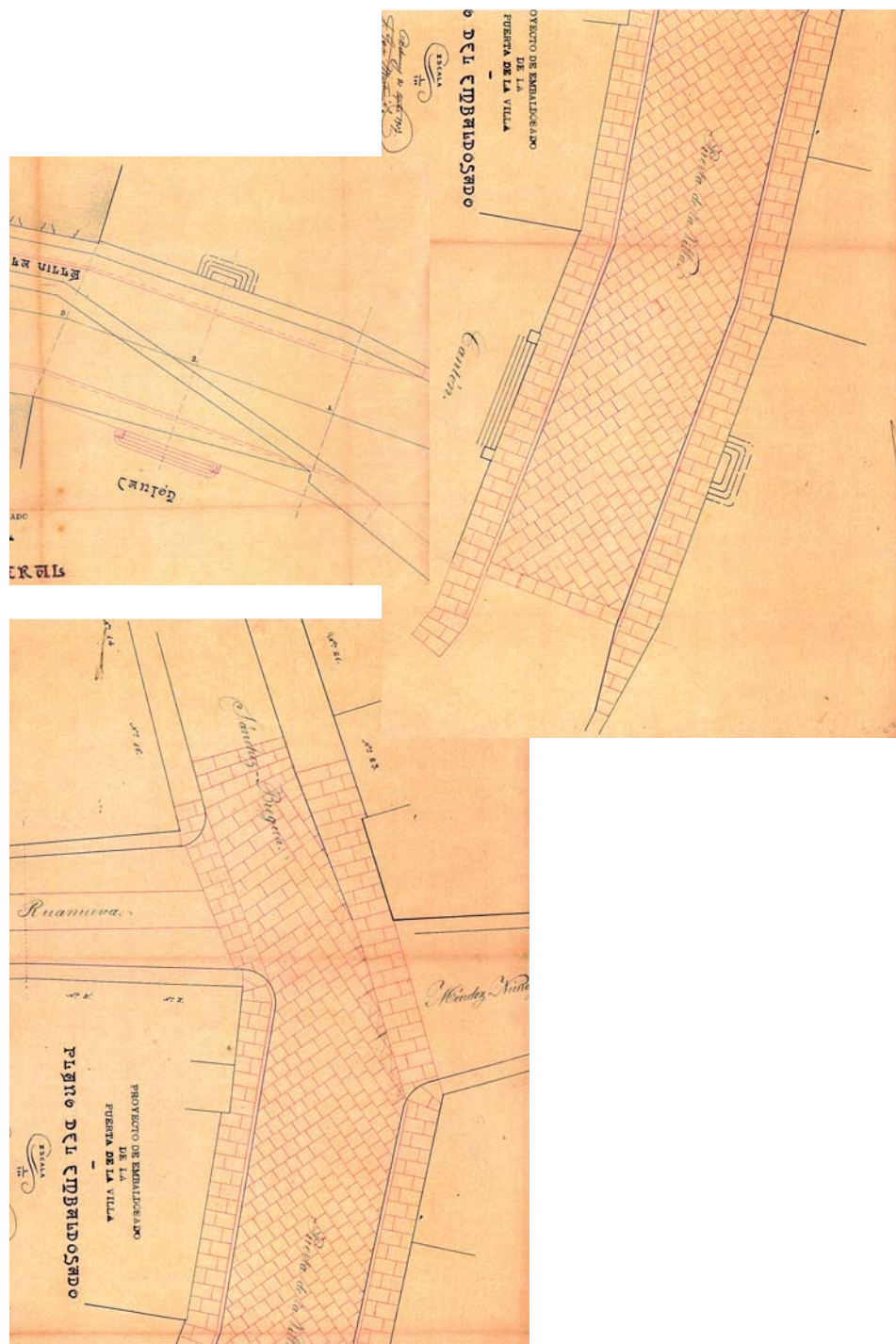
Boceto de plano de Betanzos realizado antes de setembro de 1907, data na que cambia o curso da ría, debido ó ferrocarril. AMB, c-4394.

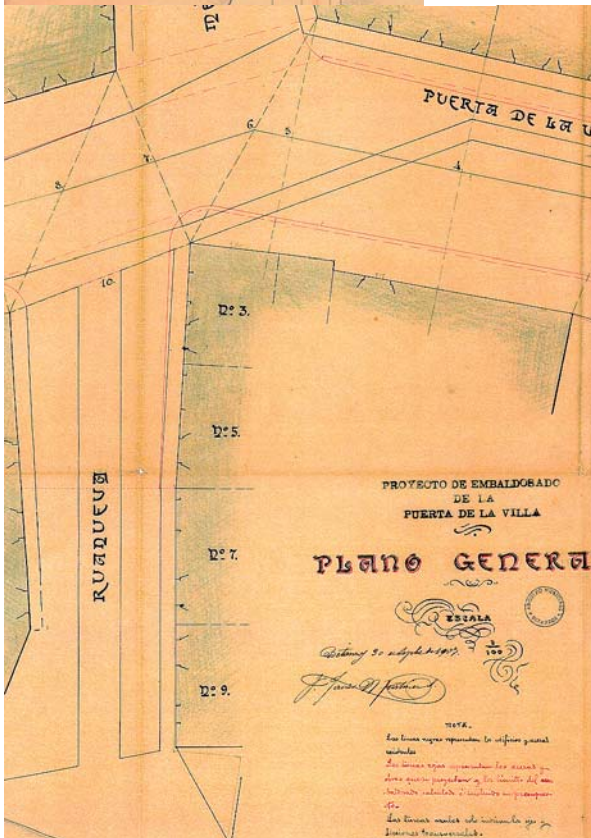
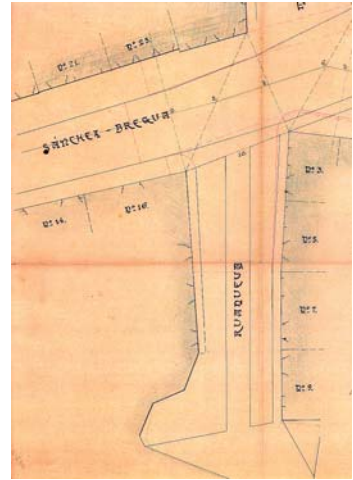
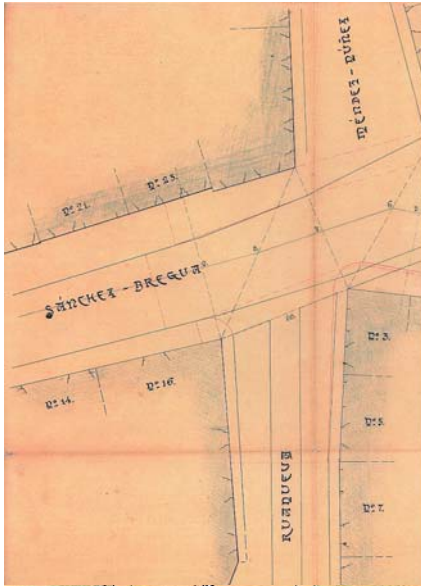
Portada do proxecto de obras de alcantarillado das rúas da Marina e do Peirao.
1902. AMB, c-572.

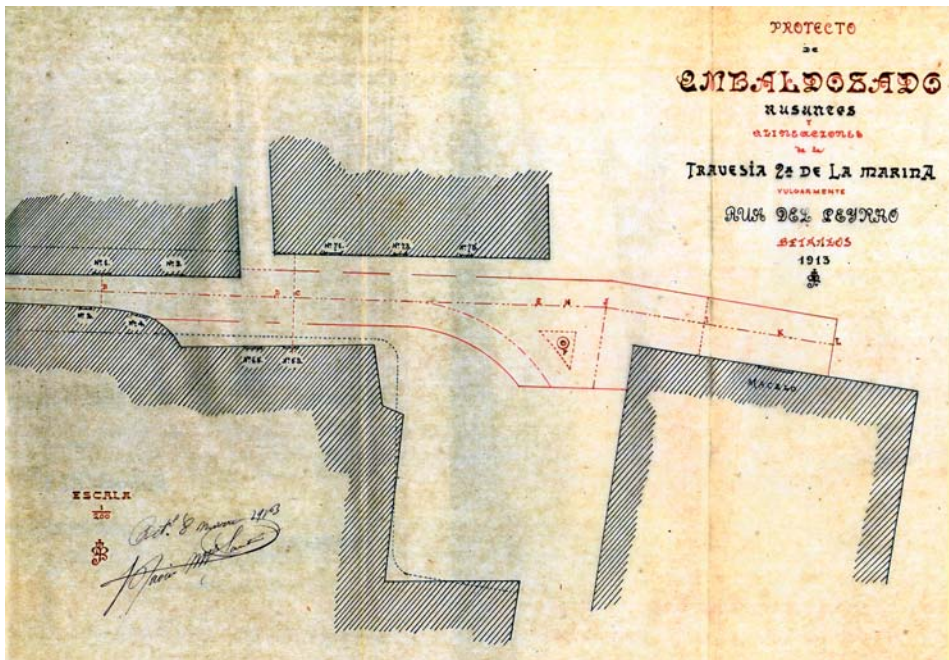
Proxecto de obras de alcantarillado das rúas da Marina e do Peirao. 1902. AMB, c-572.

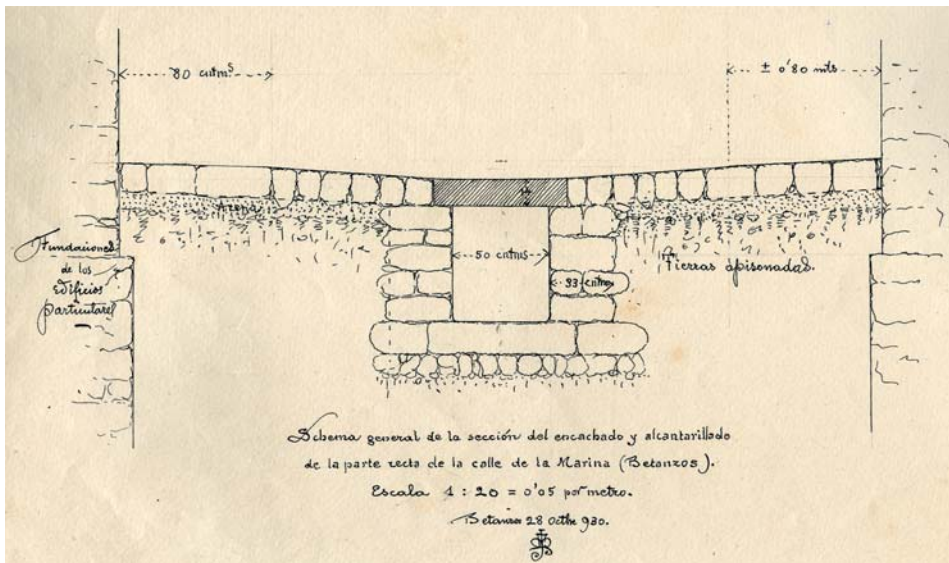
Distintos aspectos do plano xeral de pavimentación da Porta da Vila. 1907. AMB, c-520.

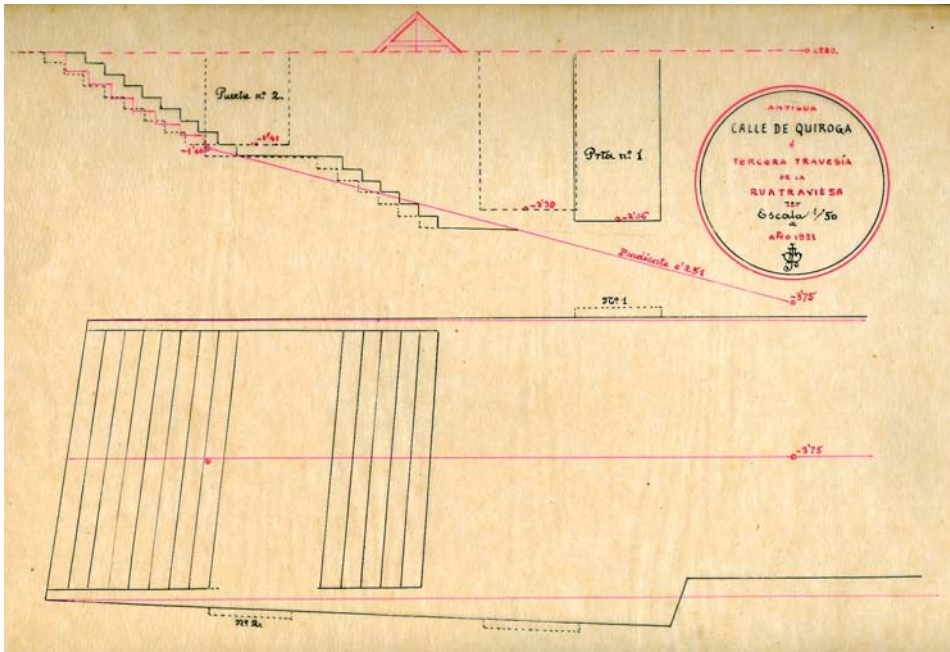
Distintos aspectos do plano xeral de pavimentación da Porta da Vila. 1907. AMB, c-520.

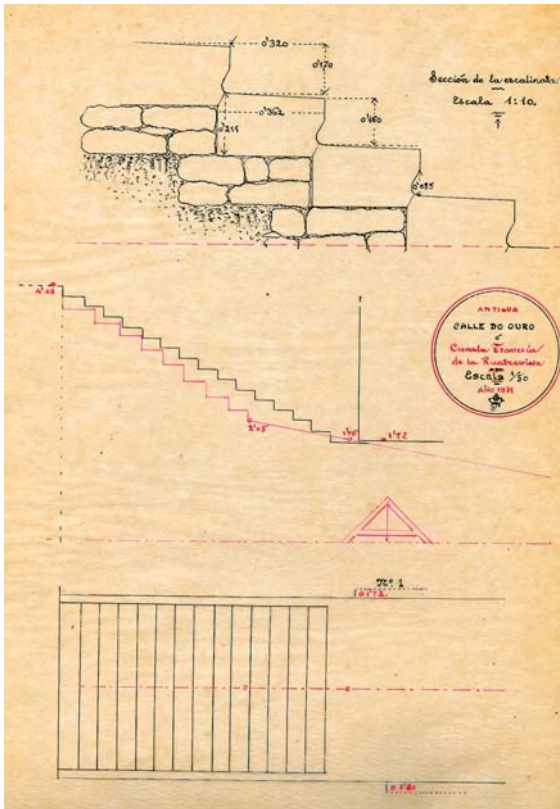
Proxecto de embaldosado, rasantes e aliñacións da 2ª travesía da Marina, popularmente coñecida como rúa do Peirao. 1913. AMB, c-521.

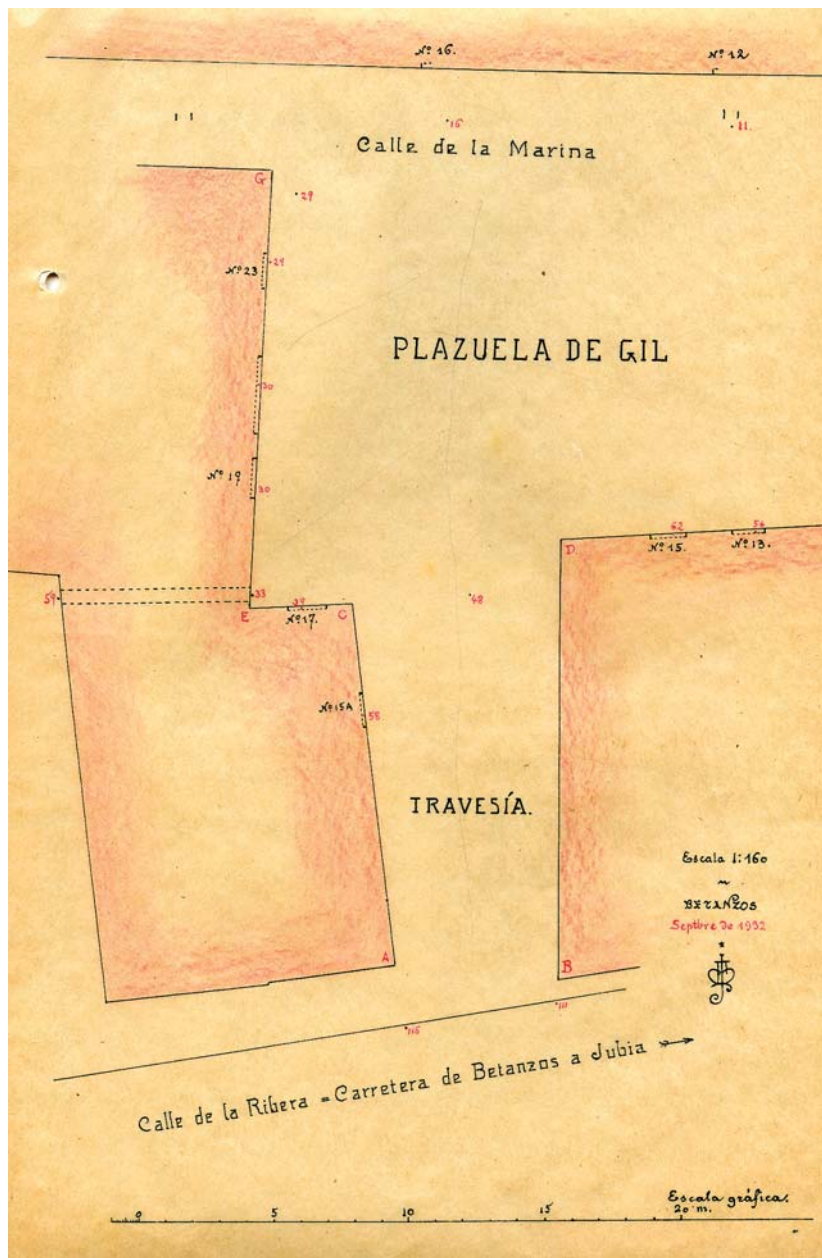
Plano de sección de encachado e alcantarillado da parte recta da rúa da Marina. 1930. AMB, c-3437.

Plano da «antigua Calle de Quiroga ó Tercera Travesía de la Rúa Traviesa». 1931. AMB, c-3437.

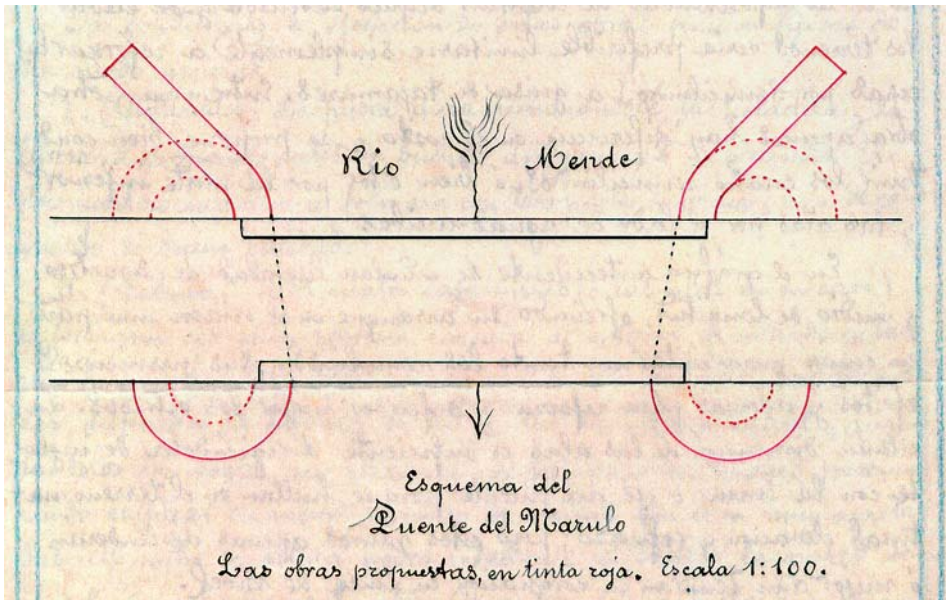
Plano da «antigua Calle do Ouro ó Cuarta Travesía de la Rúa Traviesa». 1931. AMB, c-3437.

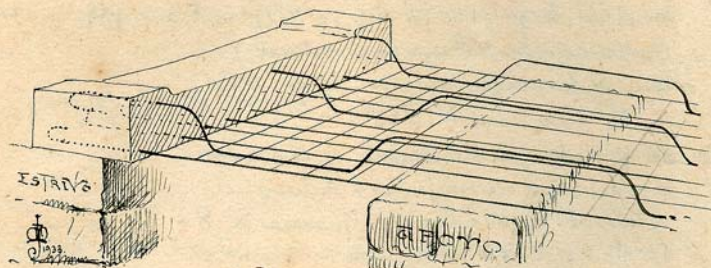
Plano da «Plazuela de Gil» no barrio da Ribeira, 1932. AMB, c-3437.

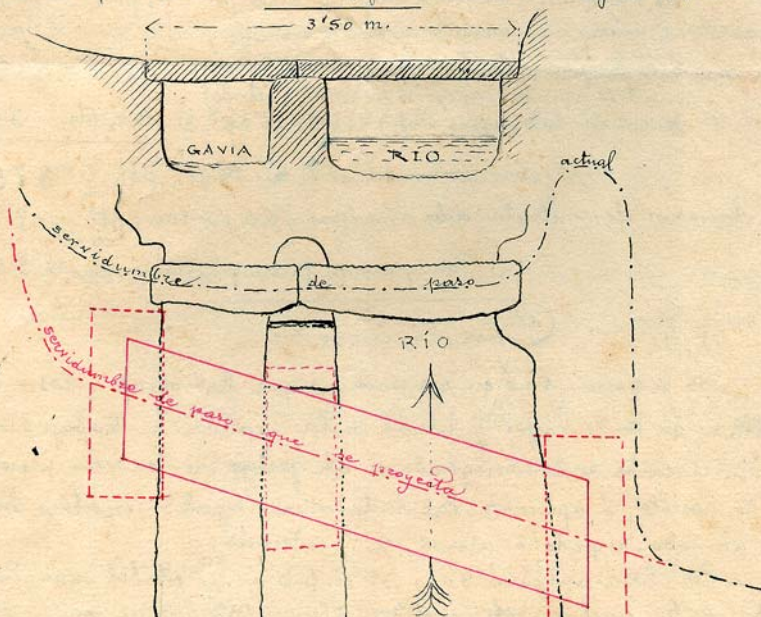
Proposta de reparación da ponte do Marulo. 1932. AMB, c-512.

del fondo, las de repartición sobre las de tensión. El hormigón se
 irá de 300 a 350 kilóg.³ de cemento de fraguado lento, 0'40 me-
 tros cub³ de arena silicea buena y 0'80 met.³ cub³ de gravilla lim-
 pia: en volúmen, cemento 2, arena 3, gravilla 6. El espesor
 en los 80 : 87 centm.³ centrales, de 14 centímetros y en los lados
 de 16 centm.³. La masa homogénea, bien apisonada.

Esquema de la disposición de la armadura del forjado en una de las cabezas y en el apoyo

Croquis de alzado y planta del estado actual da Ponte da Gávea y de
 la planta de las obras que se proyectan = Escala $\frac{1}{50}$ = 2 cm por metro.

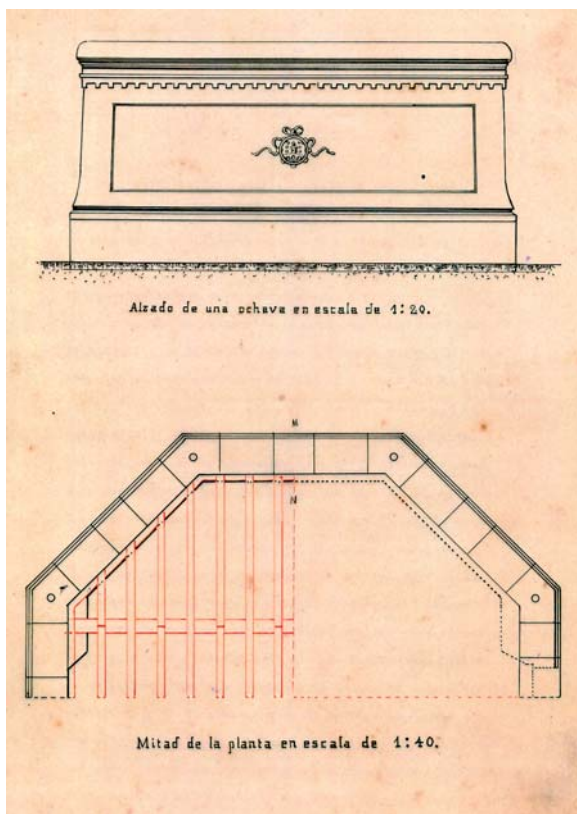
Potanzas 19 agosto 1933.

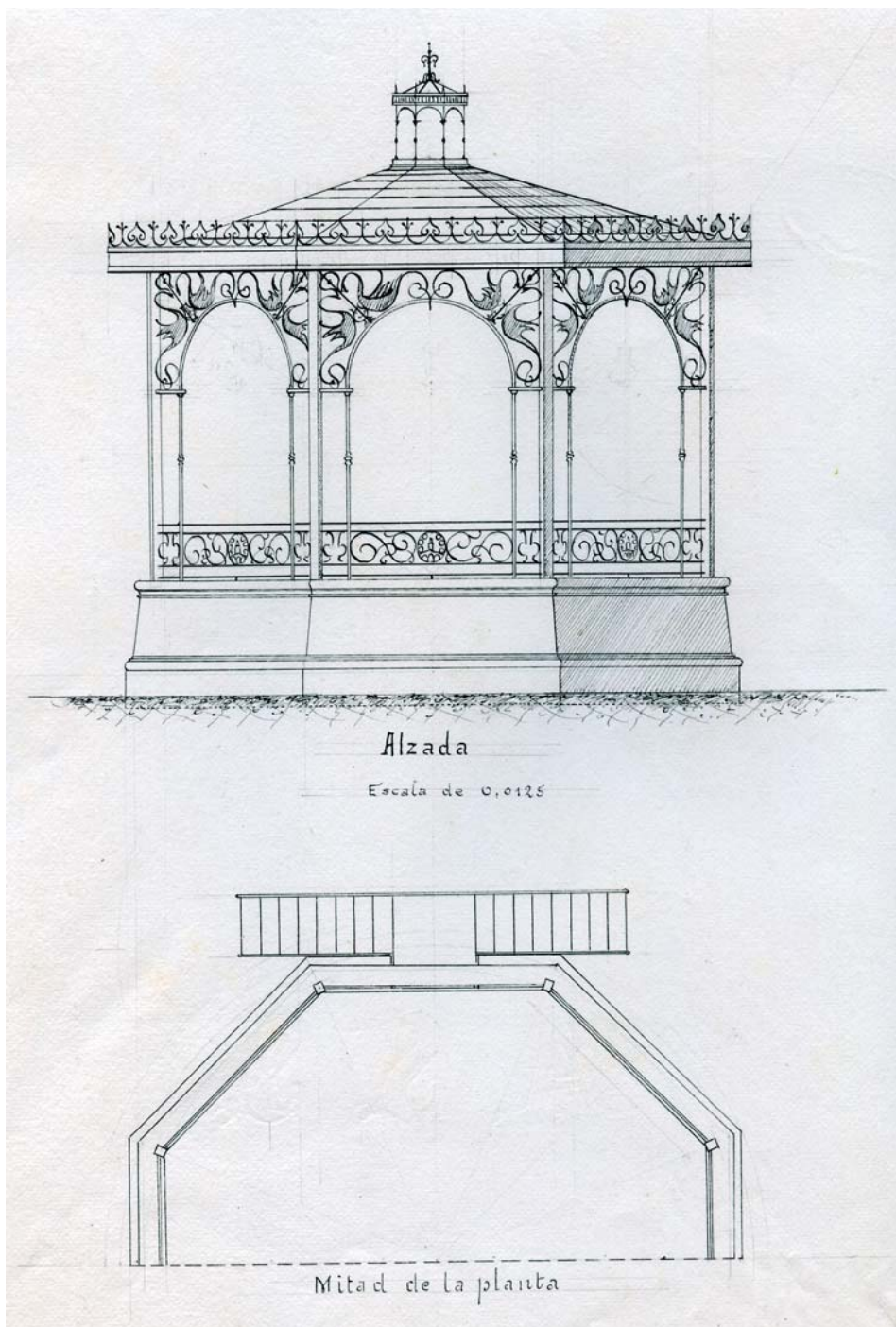
Francisco Javier Martínez Santiso

Croquis da ponte da «Gávea» (estado actual e obras que se proxectan). 1933. AMB, c-513.

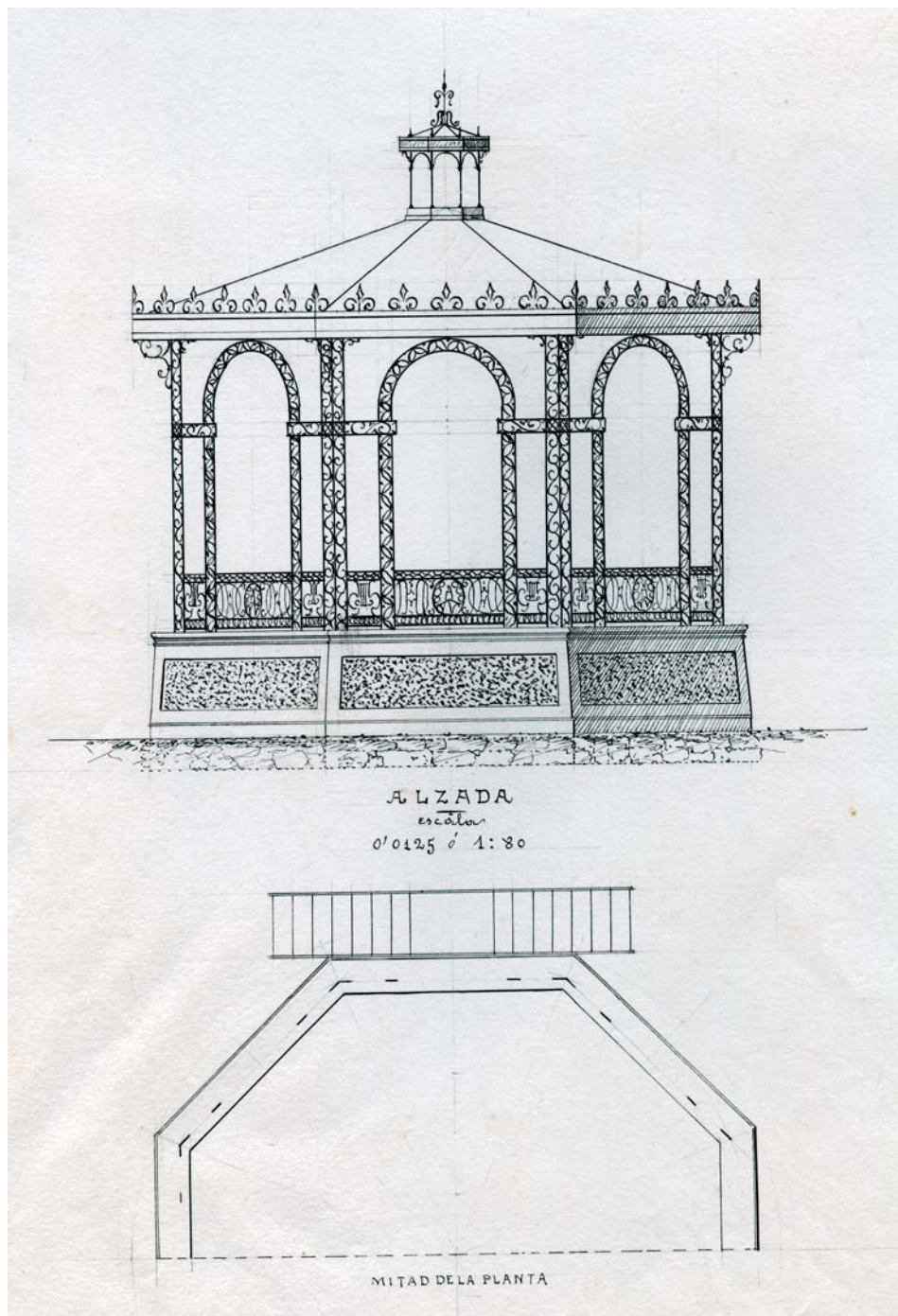

Proyecto de kiosko da Banda de Música. 1913. AMB, c-540.

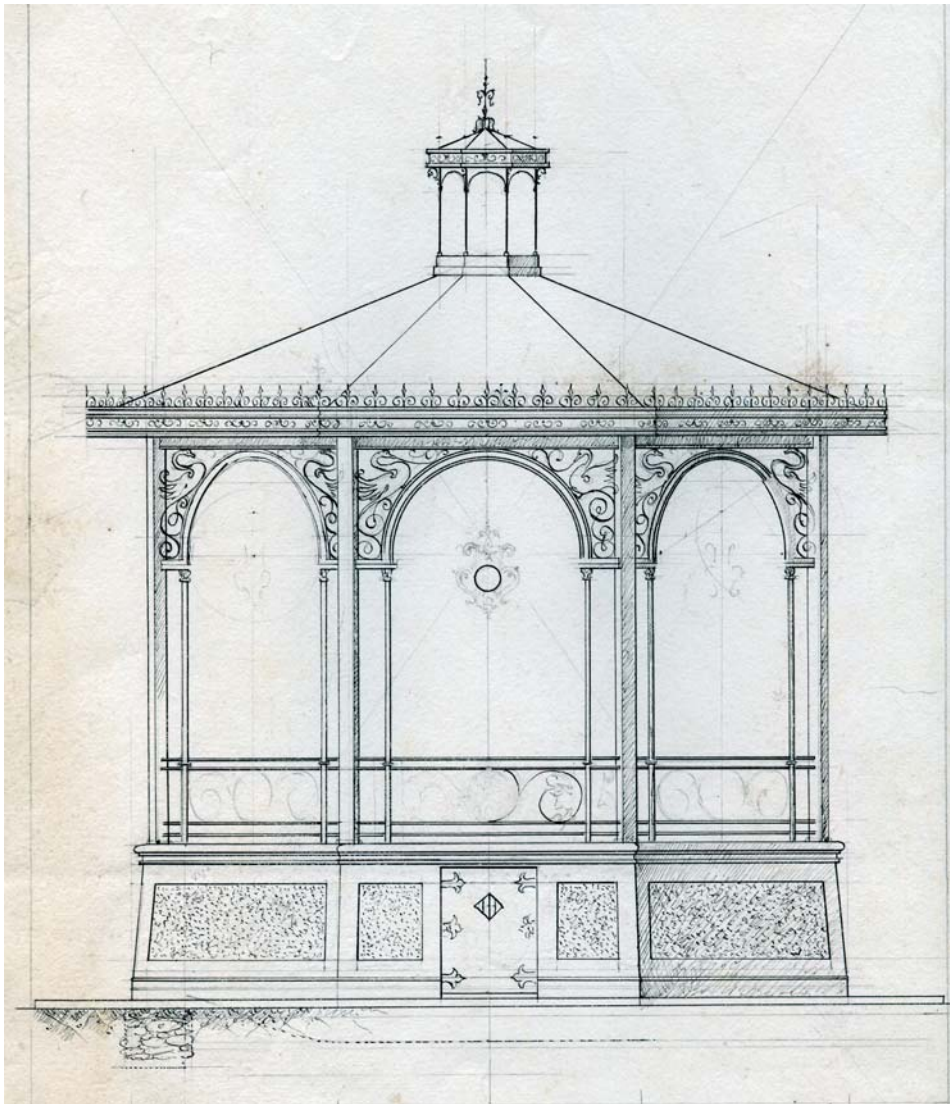

Borrador de kiosko da Banda de Música. (arredor de 1913). AMB, c-7742.

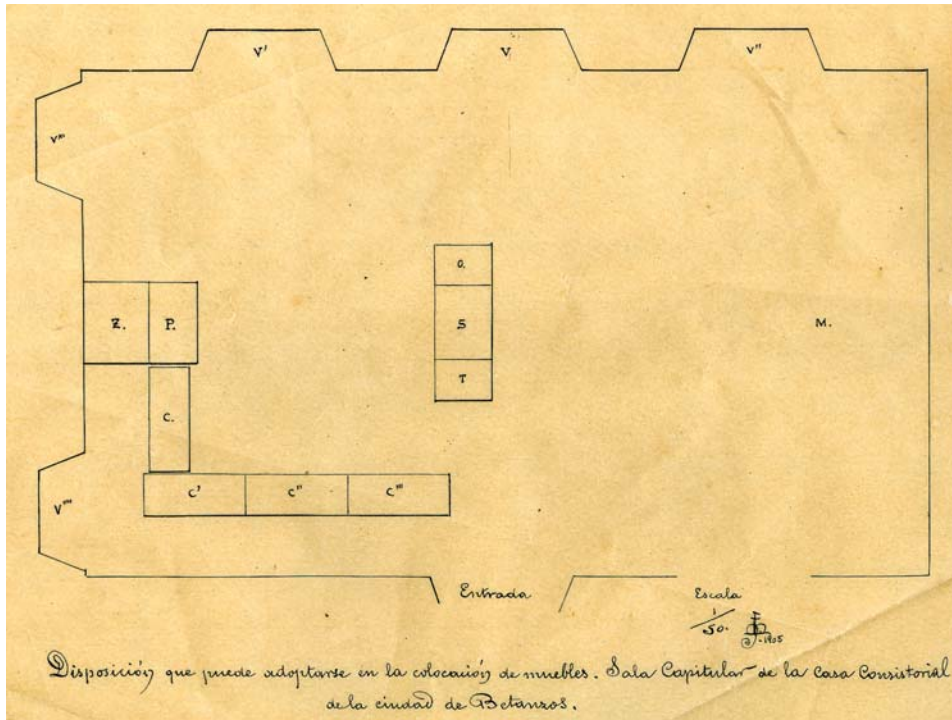
Borrador de kiosko da Banda de Música. (arredor de 1913). AMB, c-7742.

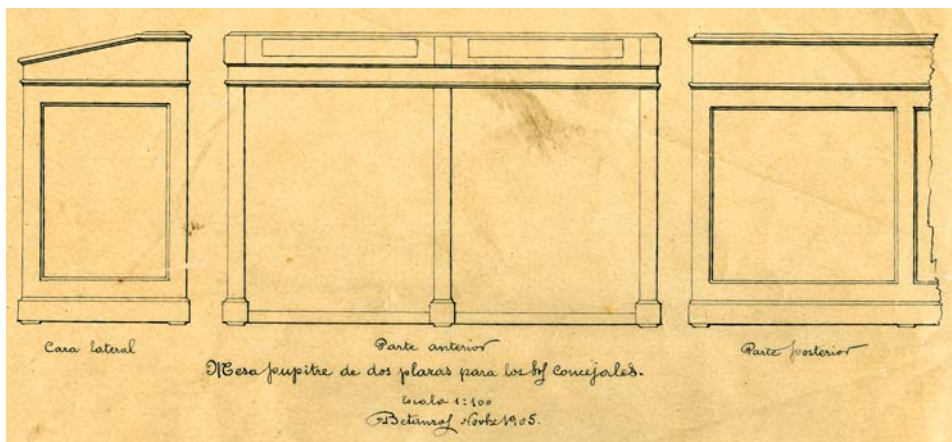
Borrador de kiosko da Banda de Música. (arredor de 1913). AMB, c-7742.

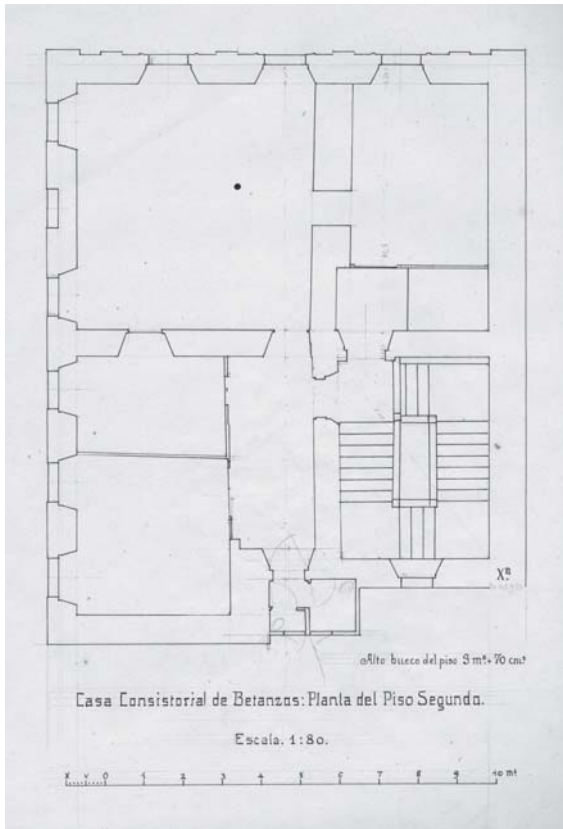

Croquis de las obras en la Academia de Música. 1901. AMB, c-538.

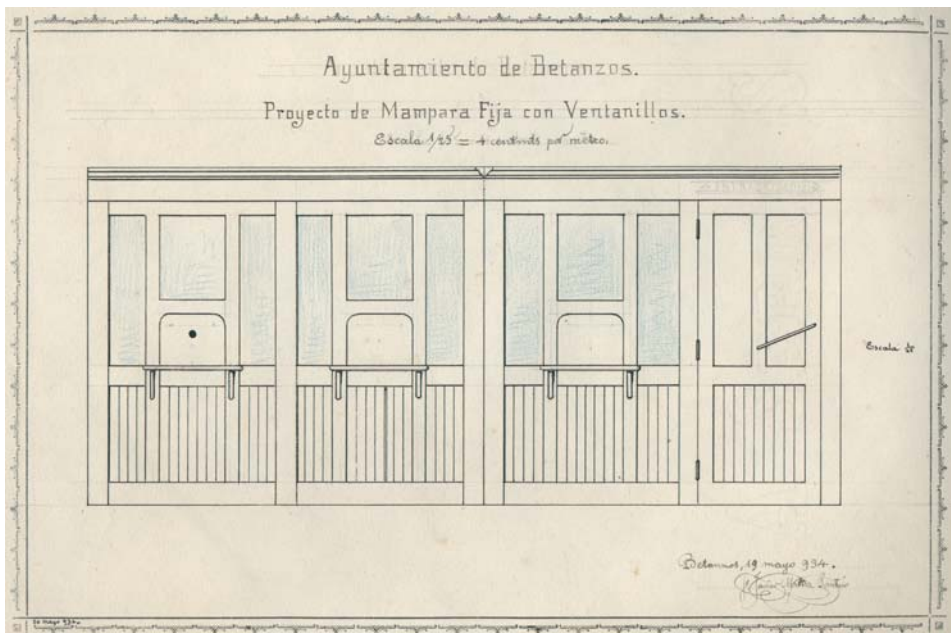

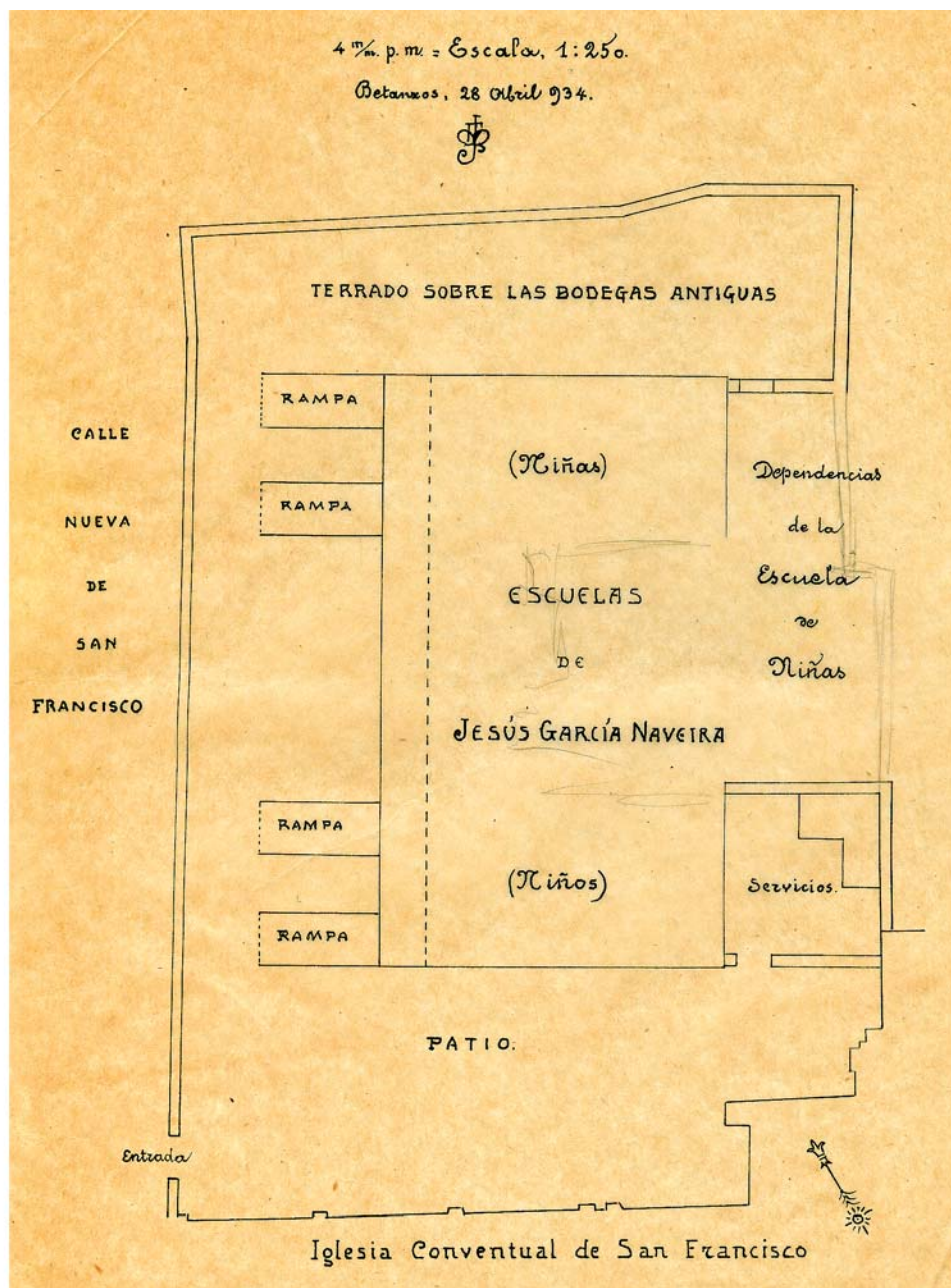
Croquis da disposición de mobles na sala capitular do concello de Betanzos. Abaixo, «Mesa-pupitre de dos plazas para los concejales». 1905. AMB, c-542.

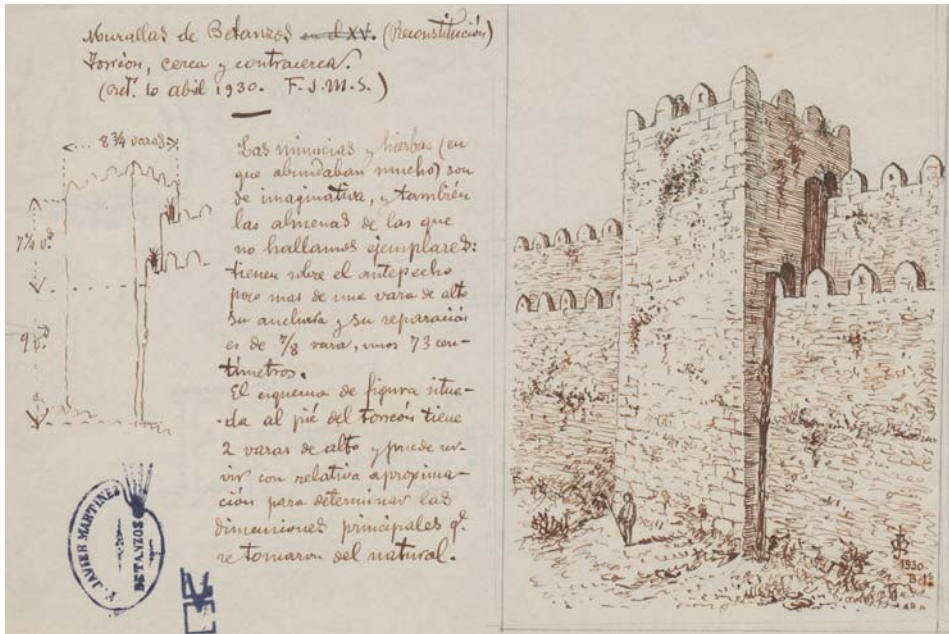

Croquis de obras na casa consistorial de Betanzos. 1934. AMB, c-7742.

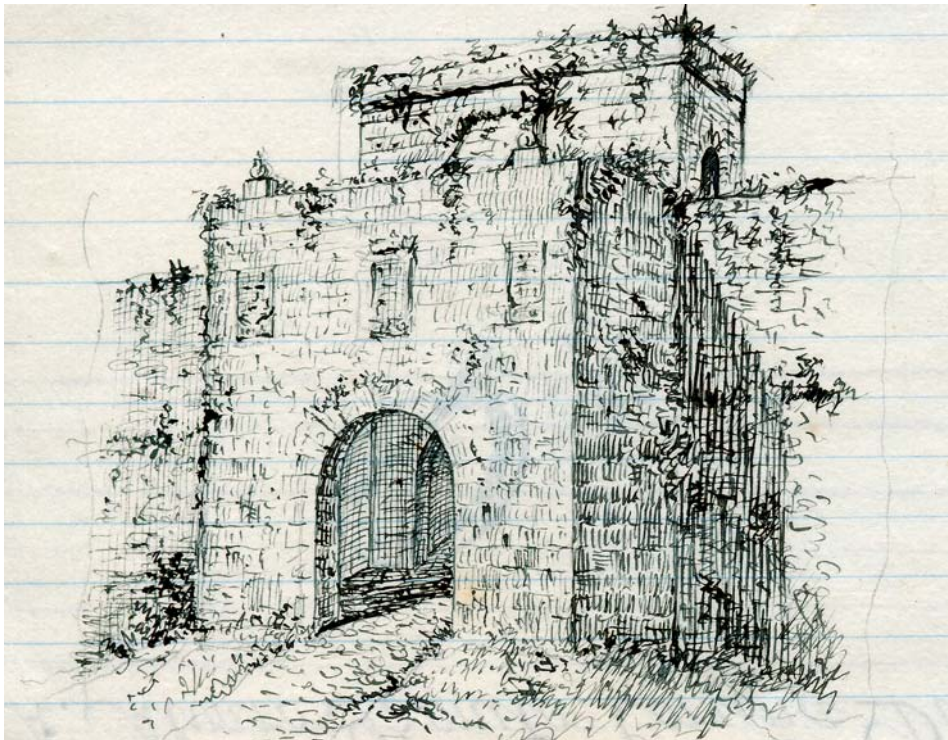

Croquis das «Escuelas Jesús García Naveira». 1934. AMB, c-542.

Reconstrucción dun torreón, cerca e contracerca das murallas de Betanzos. 1930. AMB, c-4394. Abaixo e na páx. seguinte, distintas reconstrucións da Porta da Vila, baseadas nun debuxo feito de memoria do contemporáneo da súa destrución (1872), Manuel García Faílde. 1914. AMB, c-4394.

Debuxo da capela de San Roque antes do cambio de fachada de 1886. 1885. AMB, c-4394.

Acuarela da igrexa de Santiago, de Betanzos antes de se realizar as dúas torres neogóticas que hoxe vemos. 1891. AMB, c-4394.

Debuxo da igrexa de San Martiño de Tiobre. 1895. AMB, c-4394.

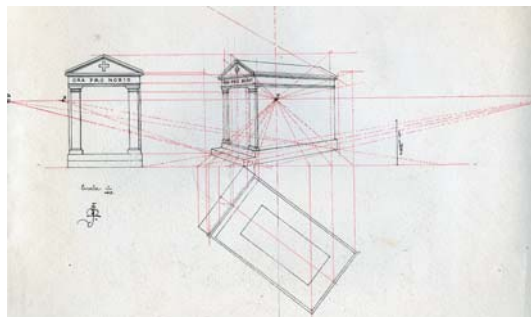

Debuxo da igrexa de San Martiño de Brabío. 1912. AMB, c-4394.

Distintos debuxos de monumentos medievais, entre eles, aspectos do románico galego (San Xoán de Ribadavia, «Mosteiro de Pontevedra», Ramirás). 1925 (debuxo inferior). AMB, c-7742.

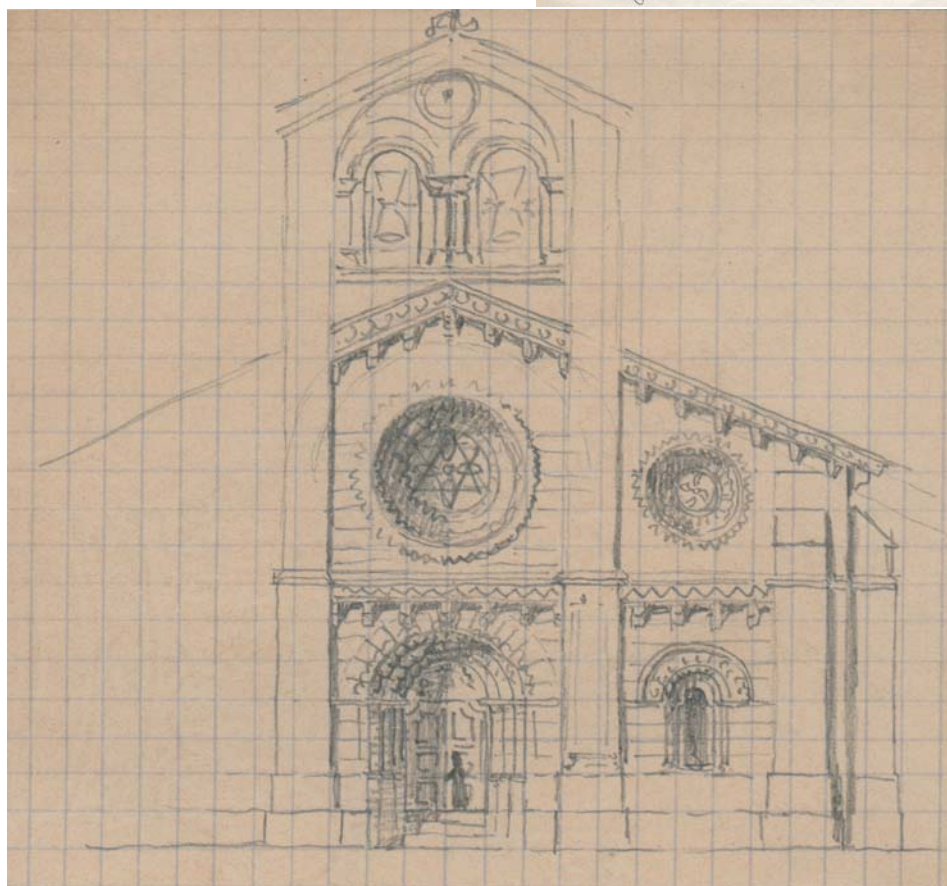

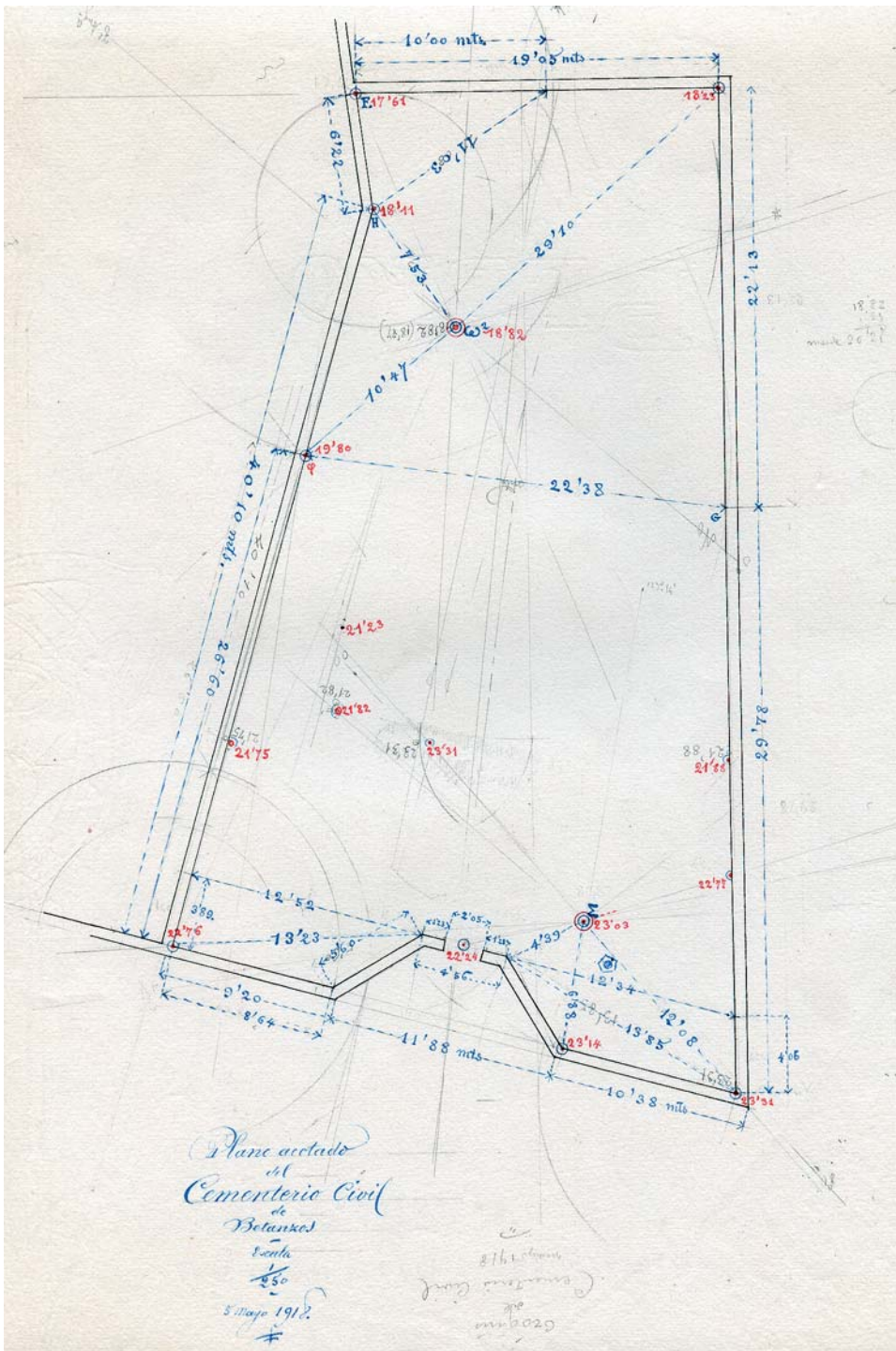

Arriba, proxecto de panteón.(?). AMB, c-4394.
Á dereita, proxecto de retablo para San Estevo de
Piadela. 1903. AMB, c-4394.

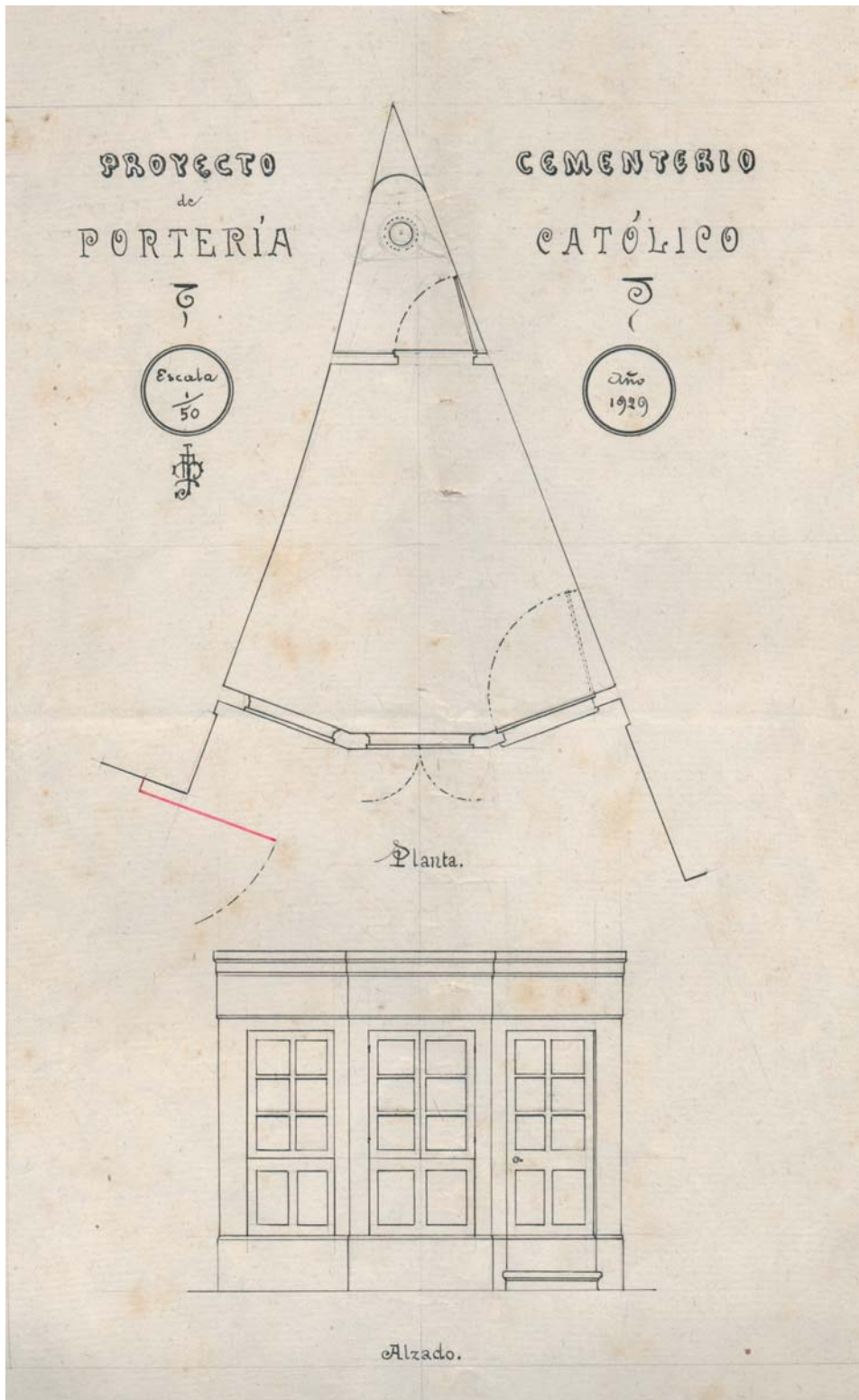

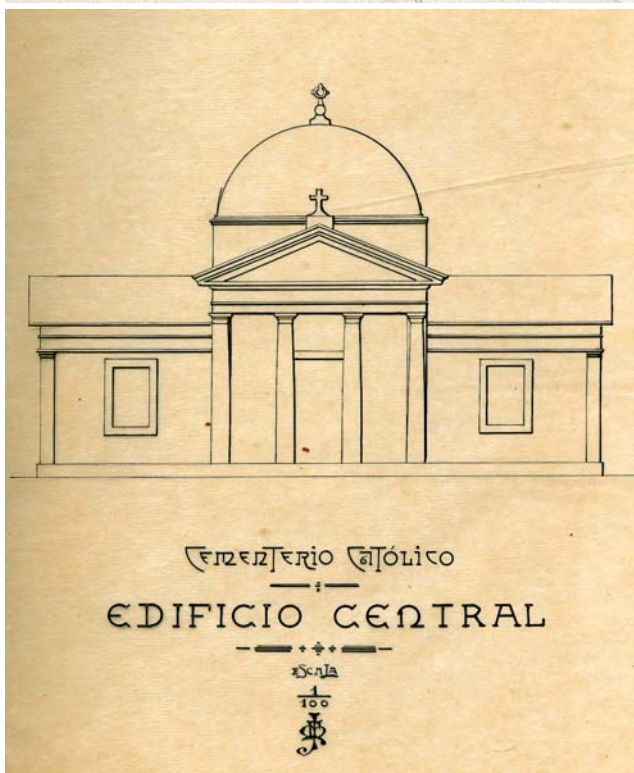
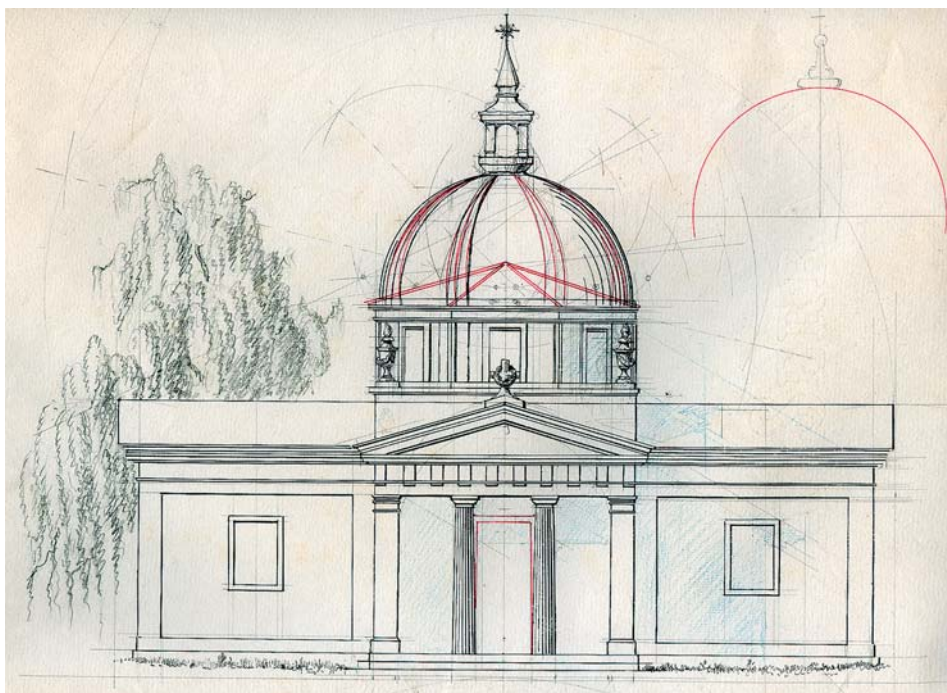
Debaixo, recreación da fachada dunha igrexa
románica, baseada na de Santa María de
Cambre. (?). AMB, c-4394.

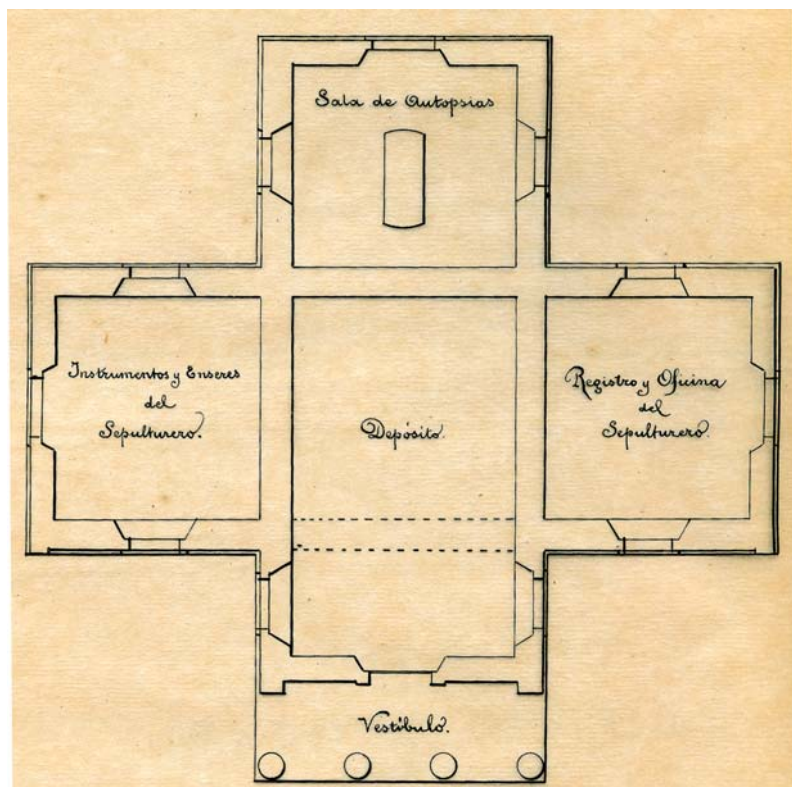
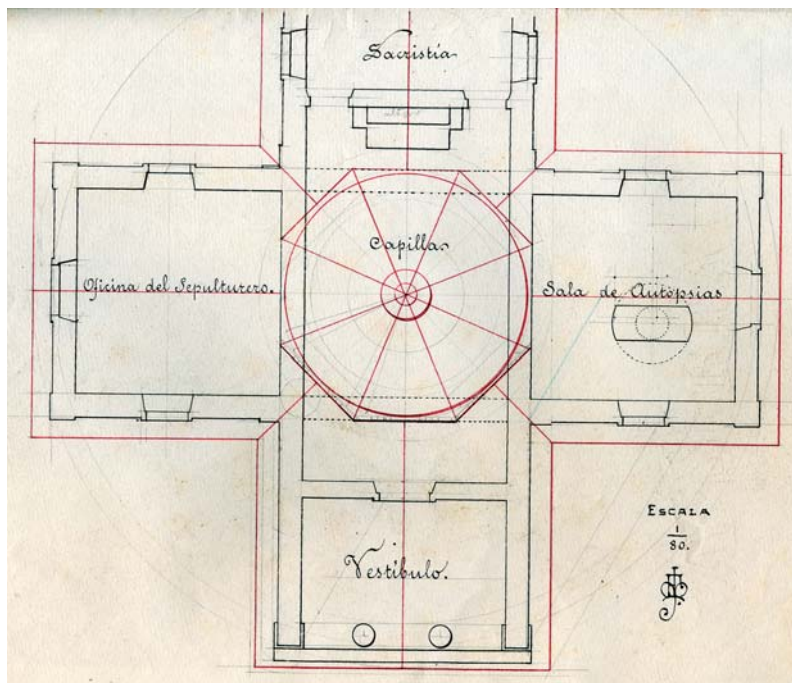

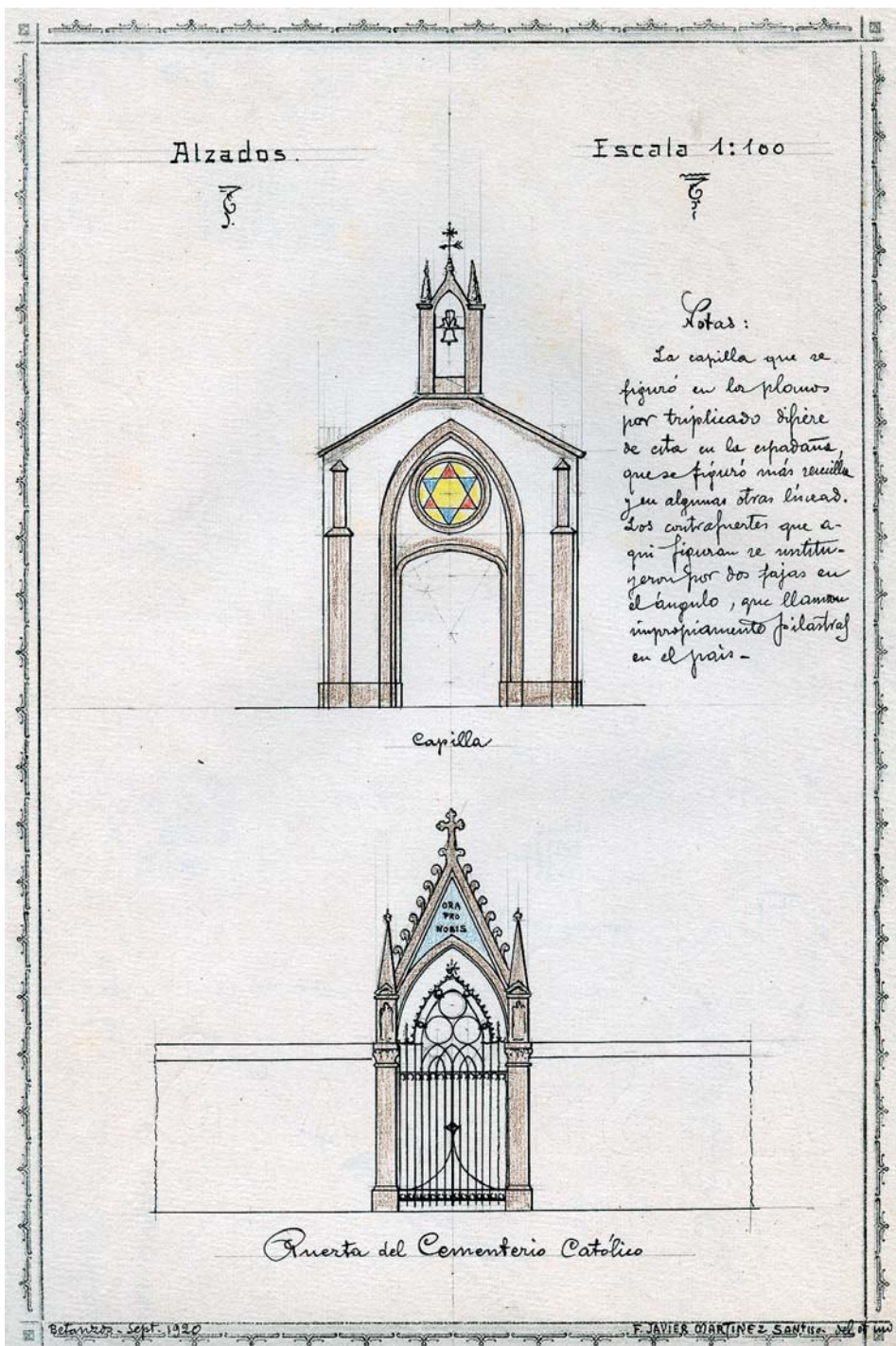
Borrador de plano do «Cementerio Civil de Betanzos». 1918. AMB, c-4394.

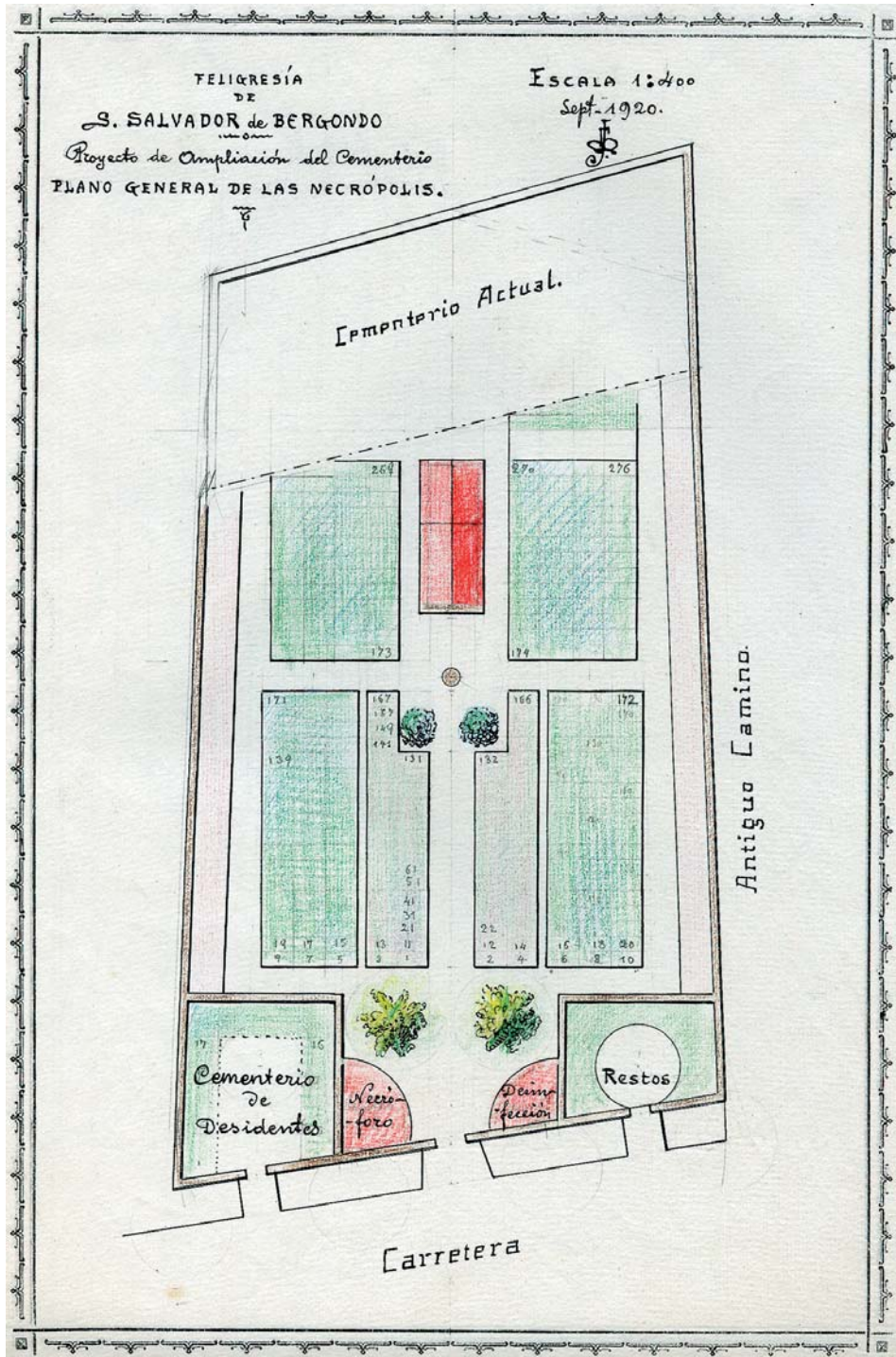

Nesta páx. e na seguinte, croquis e proxecto de edificio central dun «Cementerio Católico». 1918. AMB, c-4394.

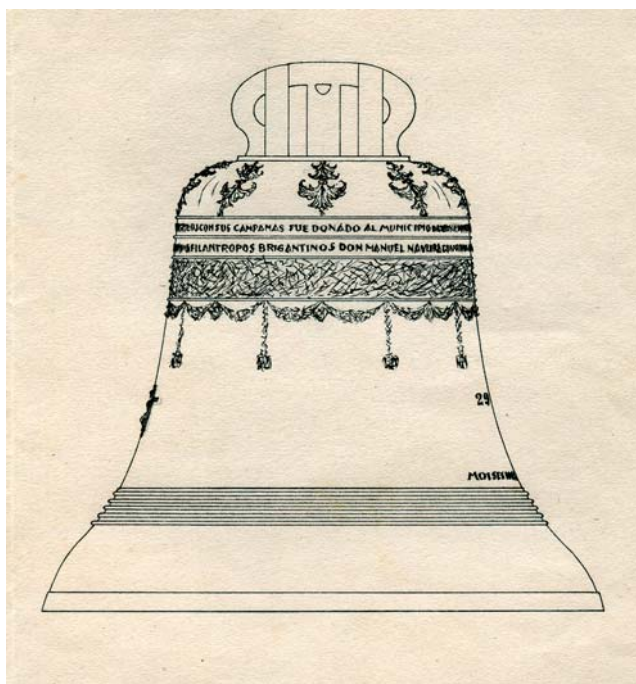
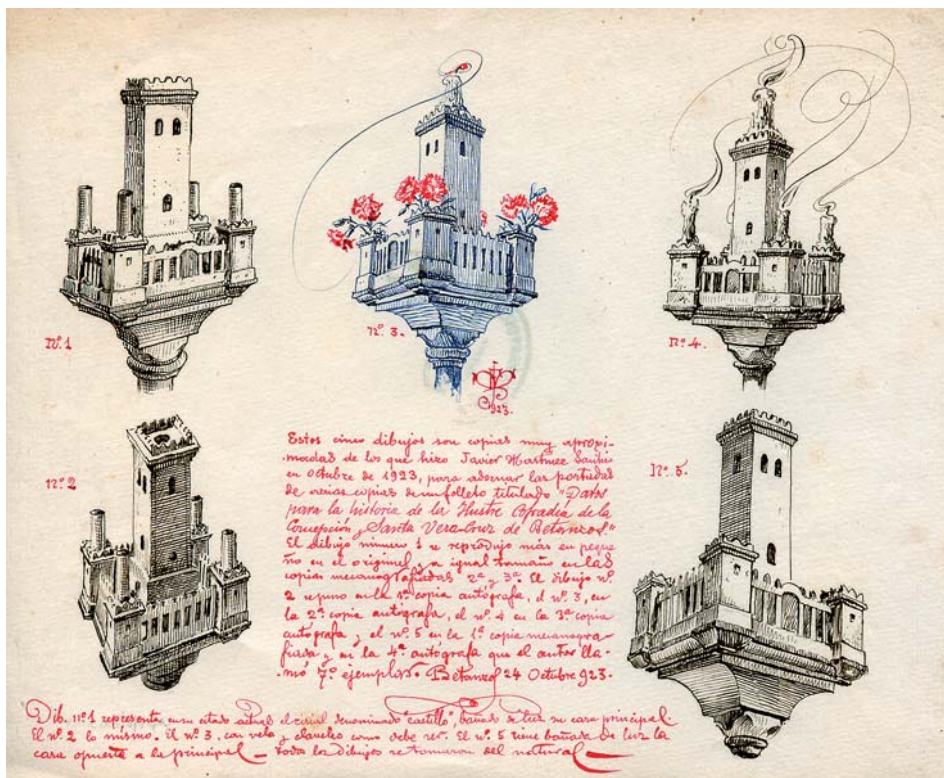

Proyecto de capela e porta do «Cementerio Católico» de Betanzos. 1920. AMB, c-4394.

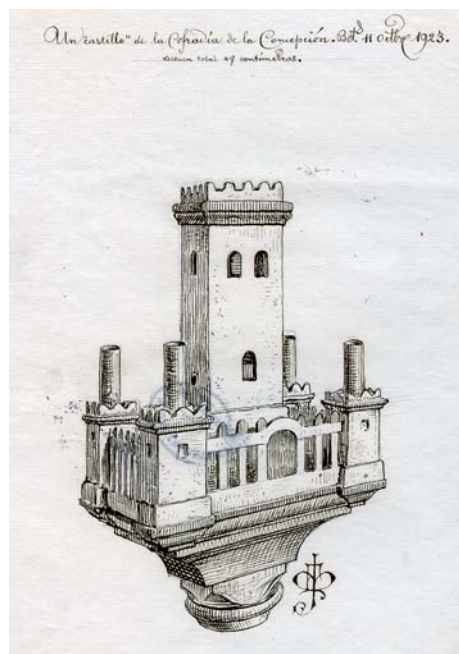

Proyecto de ampliación do «Cementerio de Bergondo». 1920. AMB, c-4394.

Estos debuxos, realizados probablemente por Rosina Martínez, son copias de outros de seu pai, de 1923, que se utilizaron para ilustrar o folleto: Datos para la historia de la Ilustre Cofradía de la Concepción y Santa Vera-Cruz de Betanzos. AMB, c-4394.

Proxecto de campana, que donaría ó concello de Betanzos o filántropo D. Manuel Naveira González (a través do seu testamento e do seu fillo, D. Roque). Esta e outras instalaríanse nunha das torres novas da igrexa de Santiago, como parte dun reloxo público, no 1927. AMB, c-4394.

Debuxos orixinais, de 1923, que se utilizaron para ilustrar o folleto: Datos para la historia de la Ilustre Cofradía de la Concepción y Santa Vera-Cruz de Betanzos. AMB, c-4394.

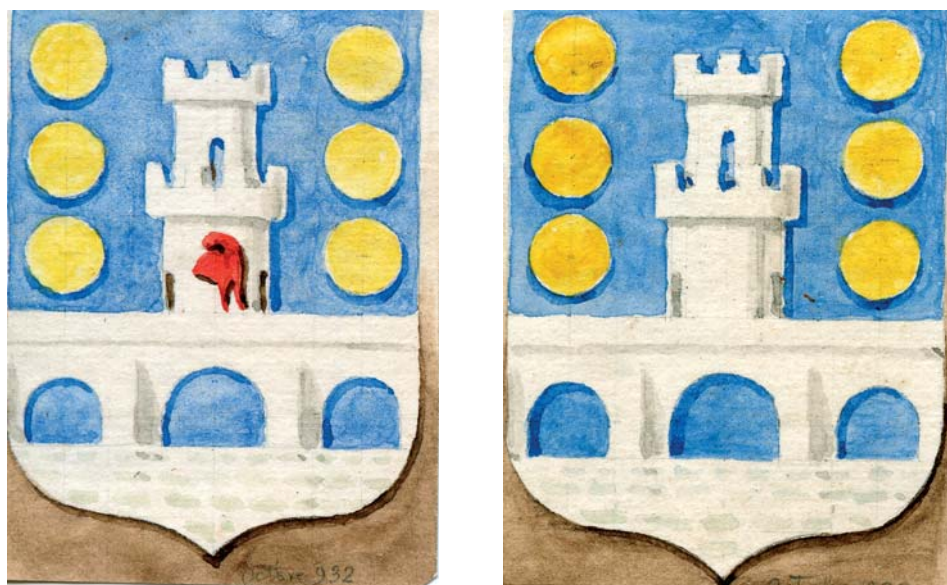

Proxecto de bastón de mando e insinia da Alcaldía, do concello de Betanzos. 1929. AMB, c-4394.

Debuxo fantaseado do sepulcro de Andrade, baseado nun famoso gravado de Jenaro Pérez Villamil. Aquí semella que o autor (FJ Martínez Santiso, que non asina) se autorretrata á beira do moimento, substituíndo ós persoaxes populares de Villamil. 1880. AMB, c-4394.

Acuarelas do escudo de Betanzos. 1932. AMB, c-4394.